

Velkommen til Gå- hjem-møde for offentligt finansierede tilskudsmodtagere

Maj 2023

Program

Kl. 13:30 Velkomst
v/Jannick Kjersgaard, PwC

Kl. 13:35 Moms og tilskud
v/Randi Christiansen & Anne Maria
Jakobsen, PwC

Kl. 15:00 Pause

Kl. 15:15 Digitalisering v/Simon Holst Tøgersen,
PwC

Kl. 15:45 Cyberangreb v/Klaus Hansen Ravn,
PwC

Kl. 16:15 Afrunding og opsummering

Kl. 16:30 Tak for i dag

Jannick Kjersgaard

Partner

+45 2960 6941

jannick.kjersgaard@pwc.com

PwC i Danmark

2.600 medarbejdere

BU i Sydvest

300 medarbejdere fordelt på 4 kontorer

PwC i Esbjerg

53 medarbejdere

Vores statsautoriserede revisorer hos PwC i Esbjerg

Palle H. Jensen

Partner

2961 3097

palle.h.jensen
@pwc.com

Jannick Kjersgaard

Partner

2960 6941

jannick.kjersgaard
@pwc.com

Henning Tønder Olesen

Partner

2334 3764

henning.tonder.olesen
@pwc.com

Stefan Dracea

Director

2141 3097

stefan.dracea
@pwc.com

Kim Ladegaard

Senior Manager

3093 4669

kim.ladegaard
@pwc.com

Birgitte Larsen

Senior Manager

2916 1966

birgitte.l.larsen
@pwc.com

Hans Eskildsen

Senior Manager

2141 6081

hans.eskildsen
@pwc.com

PwC er en erfaren samarbejdspartner på tværs af den offentlige sektor

I PwC samarbejder vi med aktører i staten, regionerne og kommunerne om at løfte de komplekse udfordringer, sektoren står over for i disse år. Gennem analyser og rådgivningsopgaver for en lang række offentlige myndigheder har vi opbygget stor erfaring med at udvikle sektorens kerneopgaver inden for bl.a. velfærds- sundheds- og uddannelsesområdet.

Vi bidrager med dybe kompetencer inden for dataanalyse og –håndtering, cybersikkerhed, risikostyring og compliance. Vi fungerer som en kvalificeret sparringspartner, der har fokus på at balancere sektorens muligheder og udfordringer. Vi har fokus på at designe rammerne for en fortsat udvikling af sektorens kerneopgaver og ydelser.

Vi kan hjælpe hele det offentlige Danmark

- Staten
- Kommuner
- Institutioner
- Skoler og universiteter
- Almene boligorganisationer
- Sundhedsvæsenet
- Regioner

Tilmeld dig vores kommende arrangementer:

<https://www.pwc.dk/da/offentlig.html>

Vores specialiserede revisionsafdeling ”Public”

Vi har i PwC organiseret vores revision og rådgivningsydelser til vores offentlige kunder i den specialiserede revisionsafdeling ”Public”.

” Den offentlige sektor udforsker i disse år, hvordan nye teknologier og data kan øge innovationen og effektiviteten. Samtidig er fokus øget på at behandle data sikkert og transparent, og på at kunne modstå cyberangreb, lige som sektoren har et højaktuelt behov for en stærk styring af risici.

A decorative graphic in the top right corner consisting of a grid of colored squares. The squares are arranged in a pattern that tapers to the right. The colors include white, dark gray, orange, yellow, pink, and red.

Moms og tilskud

Momsbehandling af tilskud, maj 2023

Hvem er vi?

Randi Christiansen
Partner

M: +45 3945 9865
E: randi.christiansen@pwc.com

Anne Maria Jakobsen
Senior Associate

M: +45 3945 3448
E: anne.maria.jakobsen@pwc.com

Agenda

1. Tilskud – hvornår er et tilskud momspligtigt?
2. Fradrag
3. Momskompensation

I må endelig...

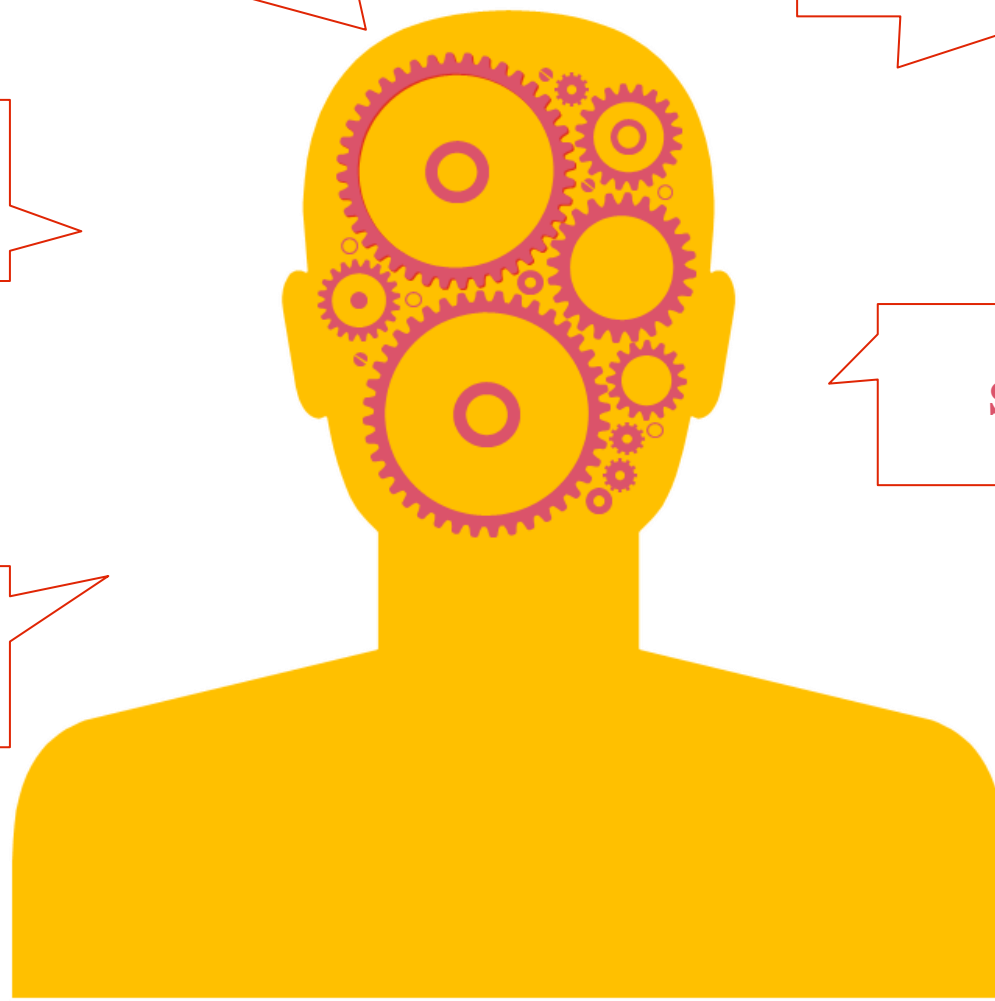
Bidrage

Komme med forslag

Bede om pause

Stille spørgsmål

Dele erfaringer

1

Moms og tilskud

Tilskud

Tilskud kommer i mange former

Offentlige drifts- eller anlægstilskud

Finanslovsbevillinger

Energi- eller andre tilskud til private (f.eks. tilskud til privat børnepasning)

Fondsmidler

Sponsorater

Indsamlinger

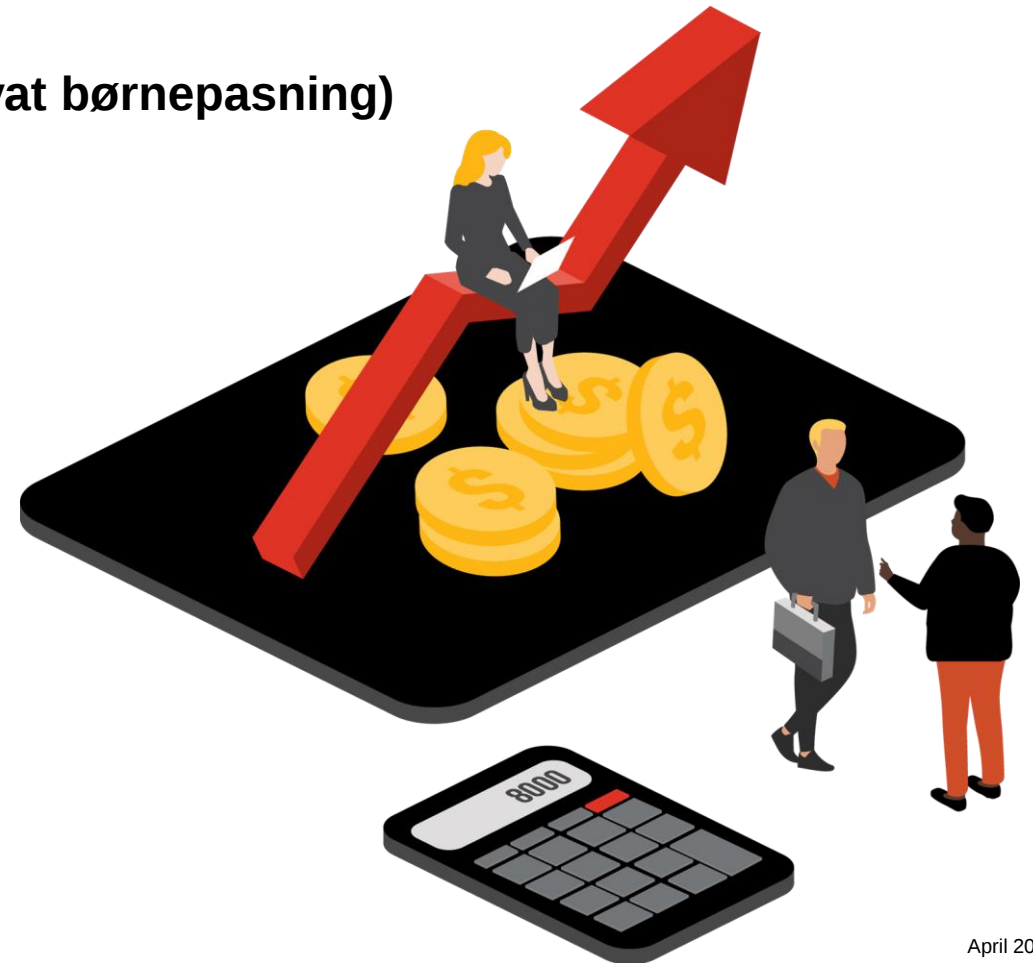
Donationer

Gaver

Arv

EU midler

Barteraftaler/byttehandler

Moms og tilskud

Er der moms på tilskud?

Ja og nej...

...det afhænger af indholdet i aftalen mellem tilskudsgiver og tilskudsmodtager.

Aha, jamen så skriver vi da bare i aftalen, at der (ikke) er moms på...

Moms og tilskud

Hvad siger loven? Hvornår skal “noget” momses?

Momsloven §4, stk. 1

Der betales afgift af varer og ydelser, der leveres mod vederlag her i landet. Ved levering af en vare forstås overdragelse af retten til som ejer at råde over et materielt gode. Levering af en ydelse omfatter enhver anden levering.

Betaling, der gives på betingelse af en modydelse, skal anses for vederlag.

Dette gælder også for tilskud.

Moms og tilskud

Hvad betyder det?

Case

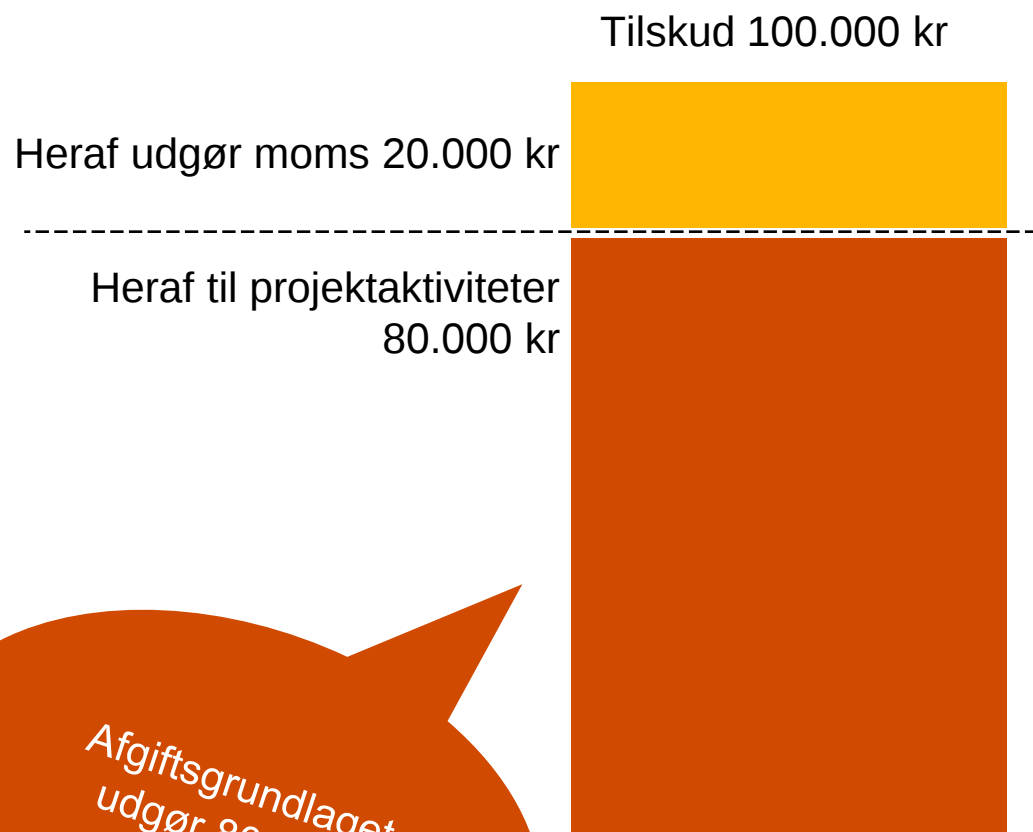
Virksomhed "iHopla" modtager den 1. februar 2023 et tilskud på 100.000 kr af tilskudsgiveren "GladGiver". GladGiver indgår en kontrakt med iHopla. I aftalen står der bl.a., at tilskuddet skal være anvendt inden 1. august 2023.

iHopla vil igangsætte en række aktiviteter – men kommer i tvivl om, hvordan momsens skal behandles. Er der moms på tilskuddet? Og hvilken økonomisk konsekvens får det?

Hvornår er et tilskud momspligtig?

Momspligtigt tilskud vs. tilskud uden for momslovens anvendelsesområde

Tilskud 100.000 kr

Heraf udgør moms 0 kr

Heraf til projektaktiviteter 100.000 kr

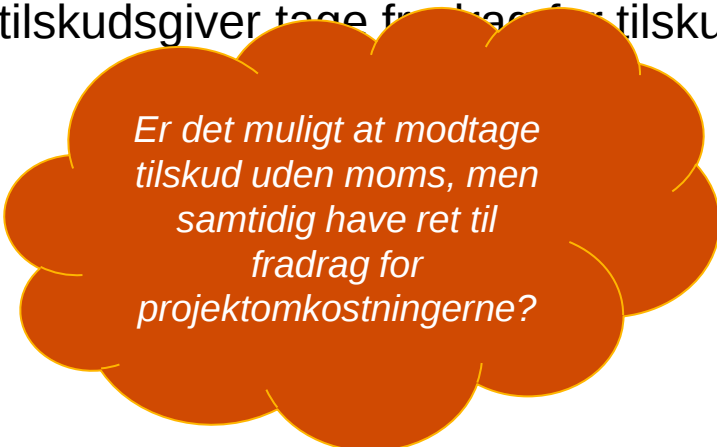
Afgiftsgrundlaget
udgør 80 % af
tilskuddet

Moms og tilskud

Overvejelser - skal der moms på tilskuddet eller ej?

I forbindelse med indgåelse af aftale mellem tilskudsmodtager og tilskudsgiver, er der en række forhold, der skal overvejes:

- Skal der moms på tilskuddet?
 - Tilskudsmodtager: Momspligtige tilskud kan medtages som momspligtig indtægt ved opgørelse af pro rata satsen. Dette øger pro rata satsen, og dermed fradragsretten.
 - Tilskudsmodtager: Hvis der skal afregnes moms af tilskuddet, er der færre midler til at afvikle projektet for.
 - Tilskudsgiver: Hvis der skal afregnes moms af tilskuddet, kan tilskudsgiver tage fradrag for tilskuddet efter de almindelige regler.

Er det muligt at modtage tilskud uden moms, men samtidig have ret til fradrag for projektomkostningerne?

Moms og tilskud

I hvilke situationer er der moms på tilskud?

Tilskud givet efter **tilskud i topartsforhold** og **tilskud i trepartsforhold** kan alle være momspligtige. Om det enkelte tilskud er momspligtig afhænger af hvilken aftale, der er indgået.

Topartsforhold

Et tilskud mellem to parter, skal betragtes som et momspligtigt tilskud, når:

- 1) Tilskudsgiver giver et tilskud på betingelse af, at der foretages en **modydelse**

Når det er tilfældet, skal tilskuddet anses for et vederlag, og det skal indgå i momsgrundlaget for ydelsen.

Moms og tilskud

I hvilke situationer er der moms på tilskud?

Tilskud givet efter **tilskud i topartsforhold** og **tilskud i trepartsforhold** kan alle være momspligtige. Om det enkelte tilskud er momspligtig afhænger af hvilken aftale, der er indgået.

Husk: Et tilskud er momspligtigt, når tilskuddet er givet på betingelse af en modydelse til tilskudsgiver.

Hvornår er der tale om en modydelse?

Ved vurdering af momspligten lægges der vægt på, om tilskuddet er ydet i tilskudsmodtagerens interesse, eller om tilskuddet er ydet i tilskudsgivers interesse.

Et tilskud, der ydes til et projekt iværksat af tilskudsmodtager, er som udgangspunkt ikke givet på betingelse af en modydelse. Men i situationen, hvor en tilskudsmodtager udførte et projekt iværksat af (evt. sammen med) en tilskudsgiver, da ville tilskudsgiver opnå en konkret modydelse og tilskuddet ville være momspligtigt.

Moms og tilskud

Eksempel på kontrakt - momspligtigt eller?

Eksempel

En virksomhed "iHopla" indgår en aftale med tilskudsgiveren "GladGiver" om at modtage et tilskud til et projekt. I kontrakten står der:

§5

GladGiver tildeler iHopla DKK 100.000 til projekt "NyNatur". Tilskuddet tildeles under forudsætning af, at iHopla igangsætter initiativer til naturfremme og naturoplevelser, herunder etablering af naturstier.

§5

GladGiver og iHopla har iværksat projekt "NyNatur". GladGiver tildeler iHopla DKK 100.000 til projekt "NyNatur". Tilskuddet gives til at dække udgifterne til plantning af 1000 nye egetræer i Egeby Naturplantage.

Moms og tilskud

Eksempel på kontrakt - momspligtigt eller?

Eksempel

En virksomhed "iHopla" indgår en aftale med tilskudsgiveren "GladGiver" om at modtage et tilskud til et projekt. I kontrakten står der:

§5

GladGiver tildeler iHopla DKK 100.000 til filmen "NyNatur".

Tilskuddet tildeles under forudsætning af, at GladGiver nævnes som tilskudsgiver i filmens intro. GladGiver modtager 10 DVDer med den færdige film.

iHopla får alle rettigheder til filmen, og skal foretage produktionen af filmen.

§5

GladGiver tildeler iHopla DKK 100.000 til filmen "NyNatur".

Tilskuddet tildeles under forudsætning af, at GladGiver nævnes som tilskudsgiver i filmens intro. GladGiver modtager 10 DVDer med den færdige film.

GladGiver får alle rettigheder til filmen, og **Steven Filmberg fra GladGiver** tager del i produktionen af filmen.

Moms og tilskud

I hvilke situationer er der moms på tilskud?

Tilskud givet efter **tilskud i topartsforhold** og **tilskud i trepartsforhold** kan alle være momspligtige. Om det enkelte tilskud er momspligtig afhænger af hvilken aftale, der er indgået.

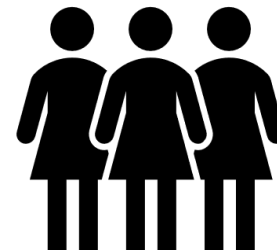
Ved trepartsforhold yder tilskudsgiver et tilskud til tilskudsmodtager, der leverer en ydelse til en tredjepart.

Tilskudsgiver

Tilskudsmodtager

Tredjepart

Moms og tilskud

I hvilke situationer er der moms på tilskud?

Tilskud givet efter **tilskud i topartsforhold** og **tilskud i trepartsforhold** kan alle være momsplichtige. Om det enkelte tilskud er momsplichtig afhænger af hvilken aftale, der er indgået.

Ved trepartsforhold yder tilskudsgiver et tilskud til tilskudsmodtager, der leverer en ydelse til en tredjepart.

Trepartsforhold

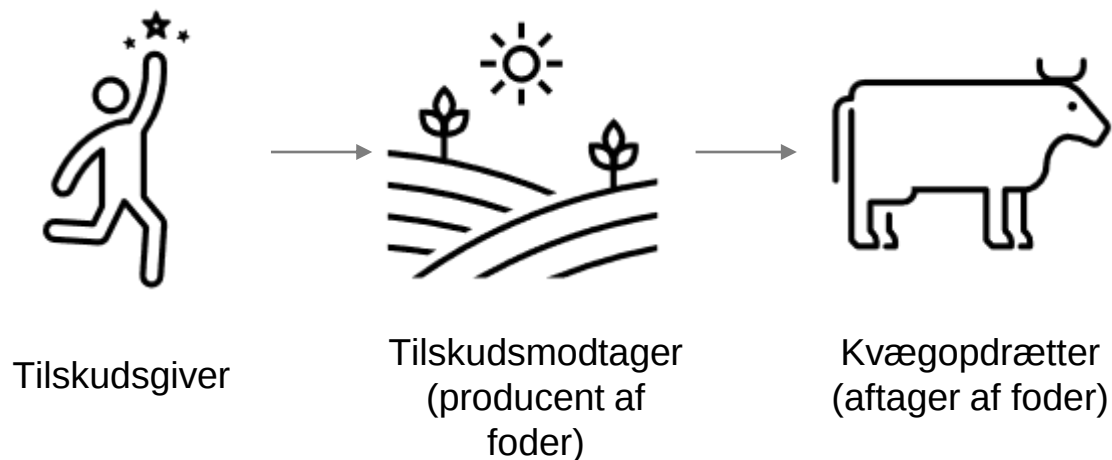
Et tilskud mellem tre parter, skal betragtes som et momsplichtigt tilskud, når 2 betingelser er opfyldt:

- 1) Tilskuddet er betinget af, at der foretages en leverance til en tredjepart fx tilskudsmodtagerens kunde
- 2) Tredjeparten, dvs. aftageren af ydelsen eller varen, drager fordel af tilskuddet.

Moms og tilskud

Momspligtigt tilskud i trepartssituation?

C-381/01 Kommissionen mod Italien

EU domstolen:

Moms på tilskud når:

- For det første skal tilskuddet være betalt til tilskudsmodtager mod at denne har leveret en bestemt vare eller tjenesteydelse. Hermed er tilskuddet et vederlag.
- For det andet skal det undersøges, om køberne af varen eller tjenesteydelsen drager fordel af tilskuddet, der ydes til tilskudsmodtageren. Dvs. prisen falder, som følge af tilskuddet - eller med andre ord, sælger kan sætte en lavere pris end den kunne, hvis den ikke havde modtaget tilskuddet.
- Vederlaget, som tilskuddet måtte udgøre, skal kunne fastsættes. Det er ikke nødvendigt, at prisfaldet nøjagtigt svarer til tilskuddet 1:1.

Moms og tilskud

Tilskud ydet til momsfritaget vare eller ydelse

Tilskud, der er vederlag for en momsfritaget vare eller ydelse, er også selv momsfritaget.

Hvad er momsfritaget (ML §13)? (*udpluk af momsfrie varer og ydelser*)

- Sundhedssektoren (hospital, lægevirksomhed, tandlæger mv.)
- Social forsorg og bistand
- Undervisning og kursusvirksomhed (krav hertil ellers momspligtigt)
- Fast ejendom (U: "Nye" bygninger og byggegrunde)
- Sportsaktiviteter og arrangementer
- Finansielle ydelser (forsikring, bank mv.)
- Personbefordring (fly, taxa mv.)
- Velgørende foreninger

Intet fradrag for omkostninger, der knytter sig til levering af momsfrie varer og ydelser

2

Momsfradrag

Momsfradrag

Generelt

Fradragsretten forudsætter

01

Fakturaen er udstedt til virksomheden, og udgiften vedrører virksomhedens momspligtige aktiviteter

Der er ikke ret til momsfradrag, hvis

02

Fakturaen er stilet til en anden end virksomheden

03

Momsen i øvrigt er opkrævet i strid med loven

04

Udgiften vedrører virksomhedens momsfritagne aktiviteter eller aktiviteter uden for momsloven

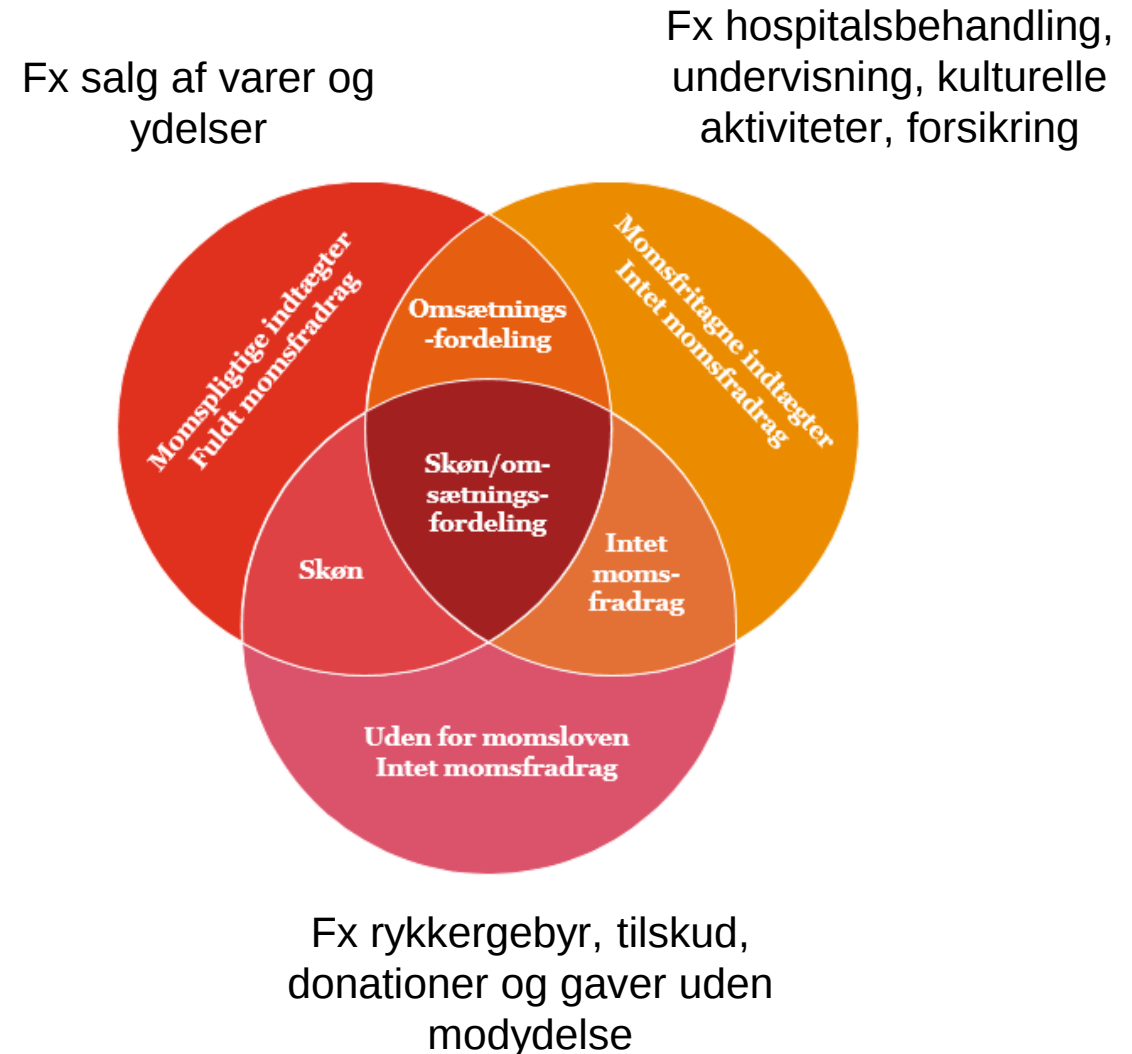
Momsfradrag

Blandede aktiviteter

Når blandede aktiviteter, hvad så med fradragsretten...?

- Kan udgiften allokere direkte til en aktivitet?
 - Momspligtig / momsfritaget / uden for Momslovens anvendelsesområde
- Er der tale om en fællesudgift?
 - Udgangspunkt: pro rata
 - Undtagelse: m2 / skøn

OBS! Princip om direkte allokering

Moms og tilskud

Blandede aktiviteter - omsætningsfordeling

Hvornår er tilskud en del af opgørelsen af pro rata-satsen?

- Tilskud indgår i momsgrundlaget, når tilskuddet er vederlag for en ydelse til tilskudsgiver. (To-parts situation)

- Et tilskud til en tilskudsmodtager, der leverer ydelser til en tredjepart, kan også anses for vederlag. Et tilskud, kan derfor også skulle indgå i momsgrundlaget, når en ydelse leveres til en tredjepart. (Tre-parts situation)

Pro rata-satsen

=

Fradragsberettigede omsætning

Samlet omsætning

Bemærk: Hvis pro rata-satsen er et decimaltal, skal der **oprundes** til nærmeste hele tal.

Moms og tilskud

Blandede aktiviteter - skøn

Anses tilskud ikke som en leverance mod vederlag, kan det alligevel skulle indgå ved fastsættelse af fradragsretten:

- Tilskuddet er givet til en selvstændig aktivitet
 - Fradragsretten fastsættes efter et skøn:
 - Skønnet kan fastsættes efter forskellige kriterier, der bedst afspejler, hvor meget af indkøbet, der er anvendt til den momsplichtige aktivitet
 - anvendes et andet skøn end omsætningen, skal dette kunne begrundes.
- Tilskuddet er givet som tilskud til en momsplichtig aktivitet
 - Fradragsretten påvirkes ikke af tilskuddet.

Momsfradrag

C-126/14 Sveda (1/2)

Sagen

- Sveda har indgået en aftale med Landbrugsministeriet om at opføre en oplevelsessti med gratis adgang for offentligheden. Formålet er, at den skal trække turister til landdistriktet og turisterne skal "handle", når de besøger stien.
- Landbrugsministeriet betaler 90 % af omkostningerne til stien, resten finansieres af Sveda.
- Sveda har taget fradrag for købsmoms i forbindelse med opførelsen af stien.
- Skattemyndighederne afviste fradraget, da købene ikke var beregnet til brug i forbindelse med en momspligtig aktivitet.
- EU-domstolen skulle tage stilling til tvisten.

Momsfradrag

C-126/14 Sveda (2/2)

Sagen

- EU Domstolen kommer frem til, at Sveda har ret til at fradrage købsmomsen på indkøb, der både er direkte beregnet til offentlighedens gratis anvendelse og kan være et middel til gennemførsel af afgiftspligtige transaktioner, hvis der er en **direkte og umiddelbar tilknytning** med udgifterne og de indtægter, der giver ret til fradrag, eller mellem udgifterne og Svedas økonomiske virksomhed.
- Det har i sagen ikke betydning for fradragsretten, at stien stilles gratis til rådighed for offentligheden, da det ikke ændrer på, at der er en direkte og umiddelbar tilknytning mellem udgifter og momspligtige indtægter.

Moms og tilskud

Nyt styresignal fra Skattestyrelsen

Hidtidig praksis

Flere public service virksomheder er blevet anset for at drive én samlet virksomhed i momslovens forstand, når de har været delvist reklamefinansierede.

Public service virksomhederne har modtaget offentlige tilskud, med det formål at stille public service virksomhedens ydelser gratis til rådighed for befolkningen. Tilskuddene anses for at være generelle driftstilskud og ikke "betaling" for en konkret modydelse, og falder derfor udenfor momslovens anvendelsesområde.

Public service virksomhederne har udover tilskud haft indtægter i form af momspligtige reklameindtægter.

Da man har set public service virksomheden som én samlet virksomhed påvirker de modtagne tilskud ikke momsfradragsretten, hvormed virksomheden har fuld momsfradrag (kun momspligtige indtægter) eller delvist momsfradrag beregnet efter pro rata satsen (hvis public service virksomheden også har haft momsfrie indtægter).

Moms og tilskud

Nyt styresignal fra Skattestyrelsen

Baggrund for styresignalet

Styresignalet udspringer sig af EU-Domstolens dom i sagen **C-21/20** om en bulgarsk TV-stations ret til momsfradrag.

TV stationen stillede sine ydelser gratis til rådighed for offentligheden. TV stationens indtægter bestod af offentlige tilskud, der faldt uden for momslovens anvendelsesområde og momspligtige indtægter fra salg af reklamer.

I sagen fastslog EU-Domstolen, at TV stationen havde delvis fradragsret, idet EU-Domstolen ikke kunne anerkende, at TV-stationen havde fradragsret for den skønsmæssige del af omkostningerne, der anvendes i forbindelse med TV stationens gratis leverancer (der er uden for momsens anvendelsesområde).

Moms og tilskud

Nyt styresignal fra Skattestyrelsen

Ny praksis

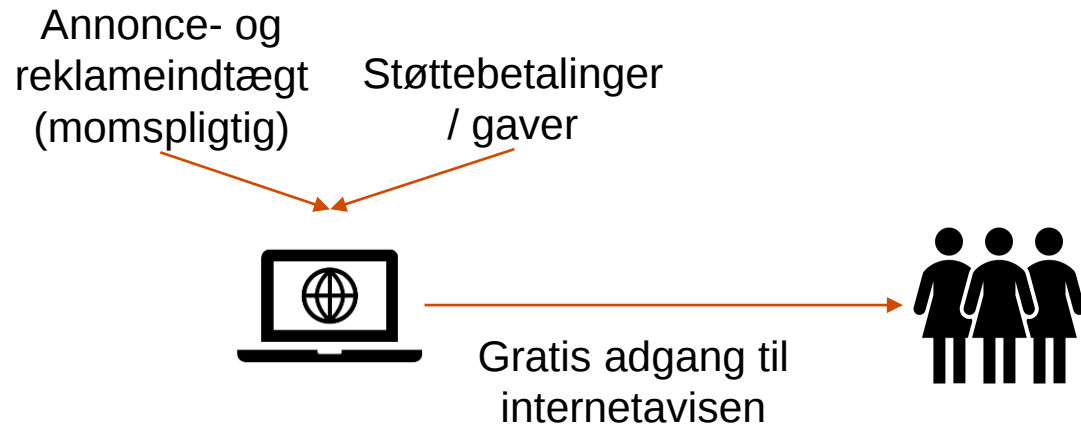
Skattestyrelsen vil tilpasse sin praksis efter EU-domstolens dom i sagen C-21/20. Dermed vil public service virksomheder, der har momspligtige indtægter fra reklame samt modtager tilskud, ikke drive én samlet virksomhed. Det betyder, at fradragsretten skal opgøres efter skøn. Hermed opnås fradragsret for den del af momsen, der forholdsmæssigt svarer til det beløb, der vedrører transaktioner, der giver ret til fradrag.

Hvorvidt denne praksis også gælder andre virksomheder, afhænger af en konkret vurdering af om de vederlagsfrie transaktioner har et formål i sig selv eller de gennemføres med henblik på at generere indtægter i den momspligtige virksomhed.

Moms og tilskud

En eller flere aktiviteter

SKM2018.411.LSR – internetavis – fuld momsfradragsret

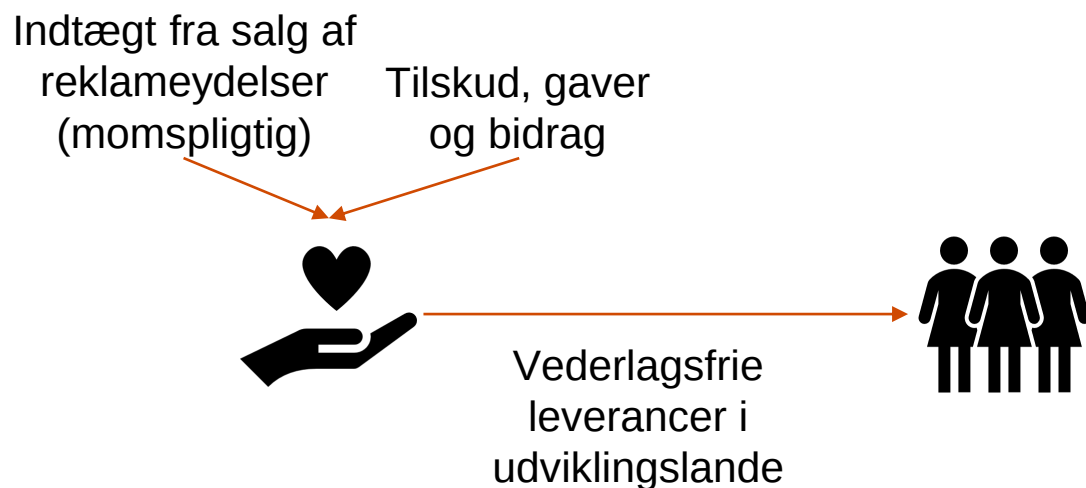
Landsskatteretten:

- Én samlet virksomhed – vederlagsfri levering af internetavis var ikke tilstrækkelig til at begrænse fradragsretten til skøn (ML § 38, stk. 2).
- Internetavisen er drevet på kommercielle vilkår
- Omkostningerne til internetavisen knytter sig direkte og umiddelbart til momspligtige leverancer af annoncer- og reklameydelser.

Moms og tilskud

Begrænsning af fradrag – skøn

Eksempel fra Landsskatteretten – humanitær organisation – delvis fradragsret (skøn)

Landsskatteretten:

- Formål: hjælp mennesker i udviklingslande
- Formålet falder uden for momslovens anvendelsesområde, da aktiviteten ikke udgør økonomisk virksomhed
- Levering af reklameydelser anses for økonomisk virksomhed, da de leveres mod vederlag og med henblik på at opnå indtægt af en vis varig karakter
- Uanset at organisationens aktivitet er grundlag for salg af reklamer, blev fradraget begrænset til skøn.
- Begrundelse for skøn: to selvstændige aktiviteter.

Moms og tilskud

Momsfradragsret – fuld fradragsret eller skøn?

Hvorfor er der forskel på momsfradragsretten i de to sager?

Skattestyrelsens begrundelse:

- Internetavis: leverer vederlagsfrie ydelser med henblik på at opnå momsplichtige indtægter fra andre aktiviteter (reklamesalg)
- Humanitær organisation: formål er ikke at opnå indtægter, derimod har organisationen en sideløbende indtægtsskabende aktivitet (reklamesalg), der finansierer det velgørende arbejde.
- Hvorvidt der er tale om den ene eller anden situation beror sig på en konkret vurdering af, om formålet med den ikke-indtægtsskabende aktivitet er at opnå indtægter af en vis varig karakter via andre aktiviteter i samme virksomhed.
- Det er ikke afgørende om den ene aktivitet er grundlag for den anden aktivitet. Hvis det er tilfældet, skal der laves en nærmere vurdering af, om den ene aktivitet i sidste ende drives med henblik på opnåelse af indtægter af en vis varig karakter, fx ved at være et middel til at gennemføre momsplichtige transaktioner i en anden del af virksomheden.

Sektorisk opdeling

Hvad er en sektor?

En virksomhed kan bestå af flere sektorer fx kan den momspligtige person have flere virksomheder, der er registreret under ét, eller der er flere driftsaktiviteter i samme virksomhed.

En sektoropdeling kan komme på tale, hvis en virksomhed udøver flere former for aktiviteter, der giver både momspligtige og momsfrie indtægter.

Eksempler på sektorer

- *Forskellige driftsaktiviteter indenfor samme momspligtige person*
- *Flere fysiske driftssteder (fx butikker), der drives af samme momspligtige person*
- *Flere selskaber, der indgår i en fællesregistrering, og dermed anses for at være én afgiftspligtig person.*

3

Momskompensation

Momskompensation

Hvad er det for en størrelse?

Kompensation for udgifter til dansk købsmoms, der er oparbejdet i forbindelse med ansøgerens momsfri almenvelgørende aktiviteter.

Hvem kan søge?

- Almennyttige eller velgørende foreninger mv. godkendt i henhold til LL § 8A og LL § 12, stk. 3.

Hvad kan der ansøges om?

- Der kan ansøges om delvis momskompensation for udgifter til dansk købsmoms i forbindelse med ansøgerens momsfri almenvelgørende aktiviteter i ét givent kalenderår i forhold til foreningens egenfinansieringsgrad.
- Der kompenseres ikke for udgifter til købsmoms, der allerede er godtgjort delvist efter ML § 38. Den del af momsbeløbet, der ikke er opnået fradragsret for, kan indgå i opgørelsen.
- Der kompenseres ikke for udgifter til købsmoms, som er finansieret af offentlige tilskud eller andre statslige midler - udregnes ved egenfinansieringsgraden.
- Der fastsættes et fast beløb på finansloven til momskompensation. Det betyder også, at man kun får delvist dækket ansøgningsbeløbet. Procentuelt ligger kompensationen på omkring 30 - 35% af det ansøgte beløb.

Momskompensation

Hvad er det for en størrelse?

Hvordan ansøges der?

- Ønsker man at søge om kompensation, skal der udarbejdes en revisorerklæring over foreningen omkostninger og egenfinansieringsgrad.
- Der kan søges om momskompensation én gang årligt – frist den 1. juli efter udløb af kalenderåret, der søges kompensation for. Dvs. fristen for ansøgning om momskompensation for kalenderåret 2022 er den 1. juli 2023. Fristen er definitiv
- Det er ikke muligt efterfølgende at korrigere i ansøgningen

Er ansøgningen behæftet med fejl, F.eks. glemte omkostninger, eller forkert opgjort egenfinansieringsgraden, med det resultat at ansøgningsbeløbet er for lavet, udbetales der ikke yderligere kompensation

Er fejlen derimod med det modsatte fortegn, skal det overskydende beløb tilbagebetales. Beløbet indgår herefter i puljen for året efter.

Momskompensation

Beregning af momskompensationsbeløb

Ansøgningsbeløb

Købsmoms x egenfinansieringsgrad = foreningens ansøgte beløb

Beløb udbetalt

$$\frac{\text{Ansøgt beløb}}{\text{Samlet ansøgt momskompensationsbeløb fra alle ansøgere}} \times \text{Puljebeløb}$$

Momskompensation

Beregning af egenfinansieringsgrad

$$\frac{\text{Private indtægter (1)}}{\text{Samlede indtægter (1 \& 2)}} = \text{Egenfinansieringsgrad}$$

- 1) Private indtægter
- 2) Visse tilskud mv.
- 3) Momspligtige indtægter

1) Private indtægter:

- Overskud ved indsamlinger eller donationer, arv, medlemskontingenter, abonnementer eller andre lignende privat indsamlede midler. Fx indtægter fra lotterier eller private fonde, salg af julekort, indtægt fra arv fra boer.
- Omfatter IKKE taxametertilskud eller tilsvarende tilskud fra staten, tilskud fra offentlige institutioner, fonde eller EU, eller elevers egenbetaling for undervisning.
- Omfatter IKKE indtægter fra (3) momspligtige indtægter i hverken private eller samlede indtægter

Momskompensation

Beregning af egenfinansieringsgrad

$$\frac{\text{Private indtægter (1)}}{\text{Samlede indtægter (1 \& 2)}} = \text{Egenfinansieringsgrad}$$

- 1) Private indtægter
- 2) Visse tilskud mv.
- 3) Momspligtige indtægter

2) Visse tilskud mv.

- Beløb modtaget fra stat, regioner, offentlige institutioner og fonde (fx Danida)
- Beløb fra EU
- Udgangspunkt: alle beløb modtaget fra det offentlige skal betragtes som offentlige indtægter

Pause

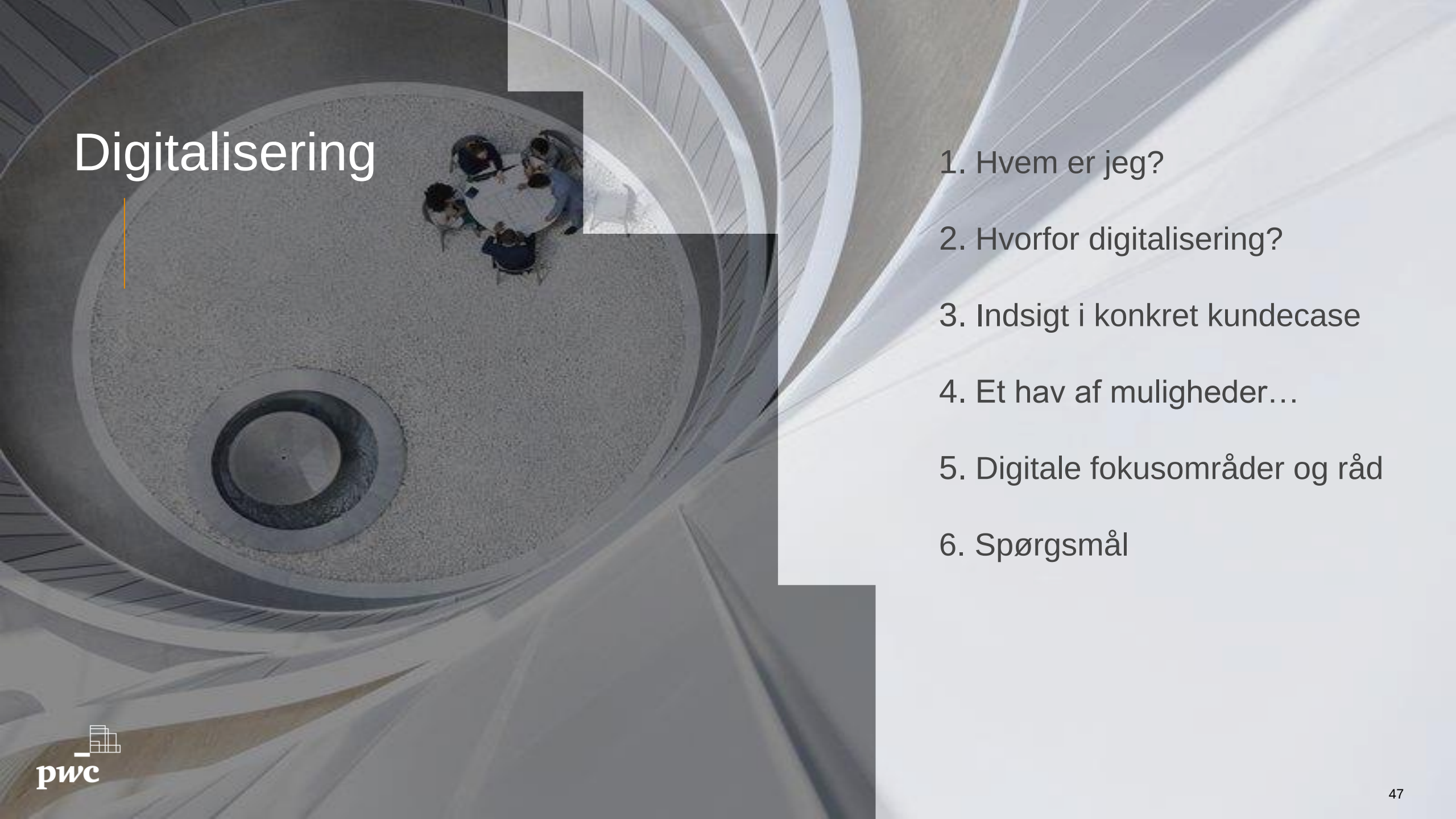
Frem til kl. 15:15

Digitalisering

Digitalisering

1. Hvem er jeg?
2. Hvorfor digitalisering?
3. Indsigt i konkret kundecase
4. Et hav af muligheder...
5. Digitale fokusområder og råd
6. Spørgsmål

Simon Holst Tøgersen

Navn: Simon Holst Tøgersen

Fødselsår: 1992

Civil status: Gift med Camilla, bosat i Rønne på Djursland

Uddannelse: Professionsbachelor i Int. Handel og Markedsføring

Karriereforløb: Rambøll Management Consulting A/S, Unit IT A/S PwC Danmark

Primært ansvarsområde: Leder af SME Digital i PwC

Fritidsinteresser: Løb, sport, venner og familie

Relevante ting I ikke vidste om mig

1. Tidligere projektleder på *brugerundersøgelsen* for museer hos Rambøll for Slots- og Kulturstyrelsen
2. Opbygget en digital marketingstrategi for en virksomhed i Dublin, Irland

Hvorfor digitalisering?

Lovgivning

Krise i
verden

Konkur-
renceevne

Skalering

Kontrol og
bevidst-
hed

Indsigt i
data

Digitalisering kan ikke stå alene ...

Berlingske mener: Det er på tide at gøre op med den digitale jubeloptimisme

Alt for længe har skiftende regeringer ladet sig forføre af digitaliseringens mange muligheder uden at forholde sig kritisk nok til skyggesiderne. Dén naivitet bør den nye digitaliseringsminister gøre op med.

Berlingske d. 25. januar 2023

... og det er ikke altid bare lige til ...

... selvom ledelsen siger det!

Indsigt i PwC kundecase

- Identificerede udfordringer hos kunden
- Fokusområder i digitaliseringsarbejdet
- Processen: fra afklaring til forankring

Identificerede udfordringer hos kunden

Disse udfordringer er udgangspunktet for
den digitale løsning til kunden

Outdated ERP (C5)

Manglende
integrationer

Manuelle
arbejdsgange

Besværlig
rapportering

Svært at
gennemskue den
daglige drift for
bestyrelsen

Sammenlægning af
7 organisationer

Manglende
fleksibilitet overfor
skiftende personale
og kunder

Fokusområder i digitaliseringsarbejdet

Forankring og oplæring

Ændrede arbejdsgange

Afklaring

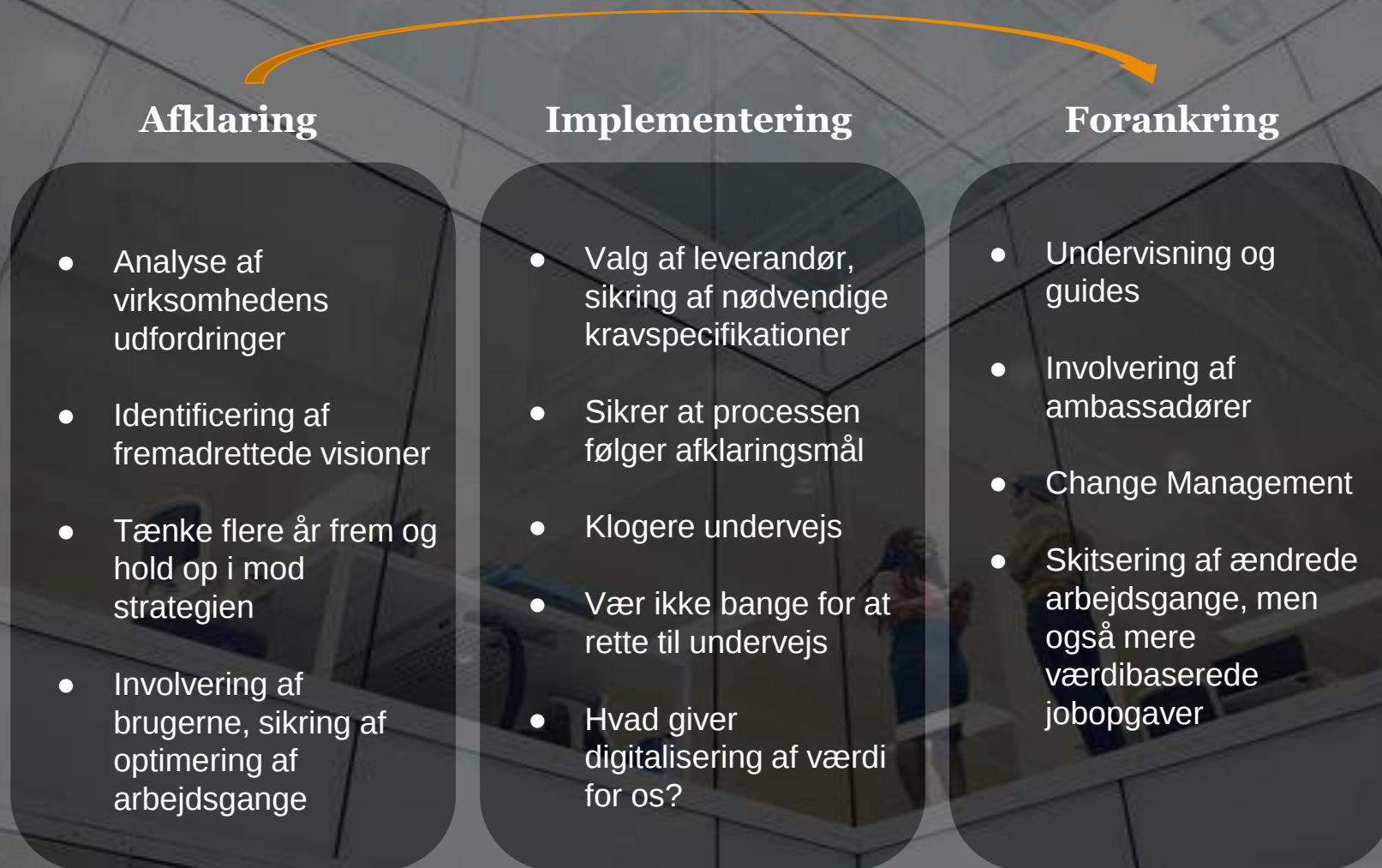
Afsæt til fremtiden

Digitaliseringsrejsen

Implementering

Sætte strøm til

Processen: fra afklaring til forankring

Hvad lærte vi og kunden i forløbet?

- Vigtigt at få en dialog med flere led i organisationen - ledelse til brugere
- Konkretisering af simple arbejdsgange og systemopsætning
- Fokus på brugeroplevelsen og processerne bag fremfor systemets fulde funktionaliteter
- Start i enkelte steps og ikke digitalisér alt på en gang!
- Stil dig selv spørgsmålet løbende - hvad giver denne digitalisering af værdi for os?

Vælg de rigtige kampe

Et hav af muligheder og faldgrupper

Lagerstyring

TRAEDE

 Lagersystem.dk

 Rackbeat

 tecsys

 Dynaccount

Hvordan rapportere vi?
Hvordan skal systemerne integreres?

ERP

 VISMA

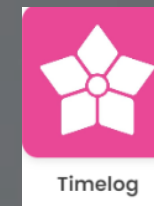
ORACLE

 SAP

 UNICONTA

Business Central

Tids- registrering

Udlægs- håndtering

Corpay

PwC One View

Digitale fokusområder

For økonomifunktionen

10 fokusområder som økonomifunktionen bør forholde sig til

1. Er der en beskrevet digital strategi, som er indarbejdet i forretningsstrategien eller er den (digitaliseringen) stadig et stand-alone-projekt?
1. Er der de nødvendige digitale kompetencer tilstede hos økonomifunktionen og i virksomhedens ledelse?
1. Er det tydeligt, hvem der driver den digitale agenda, og har de tid og råderum?
1. Får økonomifunktionen løbende opdateringer på de digitale initiativer?
1. Har der været drøftelser om SWOT ved en øget digitalisering af virksomheden?
1. Har der været drøftelser for, hvordan digitaliseringen kan have indflydelse på den fremtidige forretningsmodel?
1. Er det tydeliggjort, hvad data-analyse kan bidrage med i virksomheden?
1. Er der løbende en KPI-rapportering på IT sikkerheden baseret på ledelsen løbende risikovurdering?
1. Er der skabt det rette innovationsmiljø i virksomheden for digitalisering?
1. Skal økonomifunktionen aktivt deltage i digitaliseringsdrøftelserne?

6 gode råd

“Hvis et innovations og digitaliseringsprojekt skal lykkes, er det vigtigt at have den øverste ledelses opbakning. Det nytter ikke at parkere projektet fordi der skal slukkes ildebrande et andet sted eller at hverdagen indhenter en.

Det er vigtigt at holde fokus og momentum når først man er gået igang”.

Sæt
digitaliserings-
projektet på den
strategiske
dagsorden

Undersøg og
find det rette
udgangspunkt

Find en
ansvarlig for
indsatsen

Formulér jeres
“hvorfor”

Udarbejd en
Business Case,
sæt uambitiøse
mål og beskriv
samtidig
potentiallet

Få den øverste
ledelses
opbakning

Spørgsmål?

Cyberangreb

Cybercrime

518 danske og 101 norske virksomhedsledere, it-chefer og it-sikkerhedsspecialister har deltaget i PwC's Cybercrime Survey 2022, hvor de har delt deres syn på positive udviklinger samt udfordringer for cyberkriminalitet i Danmark. De har således taget stilling til udviklingen i trusselsbilledet og har rapporteret, hvordan og i hvilket omfang de arbejder med udfordringerne

Klaus Ravn

Senior Manager – Security & Technology - Cyber Security

Mobile: +45 2463 3038

E-mail: Klaus.Hansen.ravn@pwc.com

Klaus er senior security advisor og har 14+ års erfaring indenfor:

• **Cybersikkerhed**

- Brugeradfærd
- It-sikkerhed
- Systemsikkerhed
- Fysisk sikkerhed
- Cybersikkerhedsvurdering

• **Projekt- og Programledelse**

• **Udarbejdelse af Cyber strategier**

• **Ansvarlig for PwC's incident response team**

Klaus har en fortid som seniorsergent og sikkerhedsspecialist i Forsvaret og været i Hæren i 24 år, hvor han har arbejdet med Electronic Warfare i 22 år, i både ind- og udland. Er uddannet Datatekniker, med speciale i infrastruktur og har en Master i Project Management and Change Management.

Interim CISO, JYSK A/S (2021/22, 10 måneder)

Interim CISO, Rejsekort & Rejseplan A/S (2021, 10 måneder)

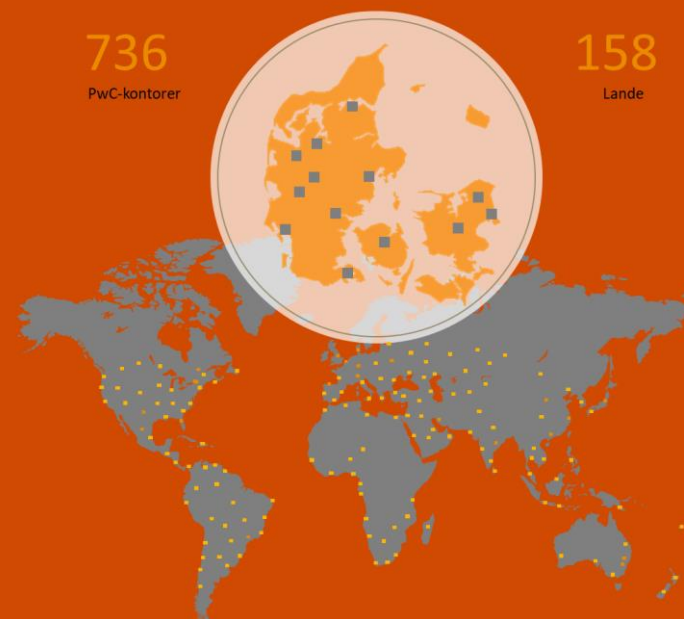
Sikkerhedsprogramleder, Faaborg-Midtfyn Kommune (2020/21, 9 måneder)

Kulegravning af mere end 400 IT systemer – Justitsministeriet

Cyber assessments, Danish Crown, Maersk A/S, COOP, Rockwool, NKT, Energinet Esbjerg

PwC

Vi er din partner
– lokalt og globalt

73 %

af CXO'er og it-fagfolk angiver, at deres øgede bekymring for cybertrusler i nogen eller i høj grad skyldes konflikten mellem Rusland og Vesten.

47 %

regner hacktivisternes blandt de største trusler. Det er 11 %-point flere end sidste år og den største andel nogensinde.

51 %

angiver, at deres virksomhed har været udsat for mindst én sikkerhedshændelse inden for det seneste regnskabsår. Det er fjerde år i træk, at mere end hver anden virksomhed har været ramt.

maj 2023

Flere end halvdelen af danske virksomheder har været udsat for en cyberhændelse

Der er et fortsat højt niveau af cybersikkerhedshændelser i dansk erhvervsliv og i den offentlige sektor.

51 % af de danske CXO'er og it-fagfolk svarer således i undersøgelsen, at deres virksomhed eller organisation har været udsat for mindst én sikkerhedshændelse inden for det seneste regnskabsår.

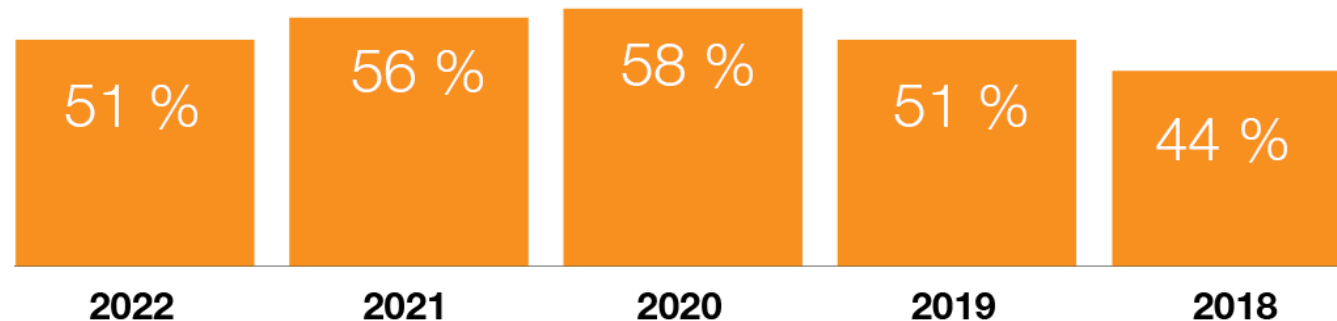
Trods et mindre fald er det fjerde år i træk, at mere end hver anden har været ramt.

24 %

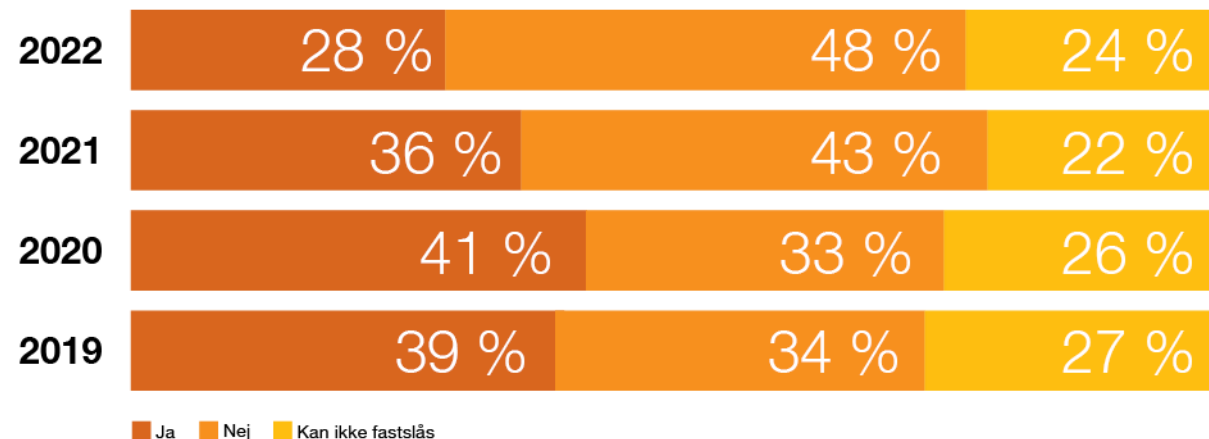
af CXO'erne og it-fagfolkene kan ikke fastslå, om de har været udsat for en hændelse.

Andel, der har været udsat for mindst én sikkerhedshændelse.

Spørgsmål: Har din virksomhed oplevet en eller flere sikkerhedshændelser, der var målrettet din virksomhed?

Note: Evt. sumafvigelser skyldes afrunding.

In the good old days....

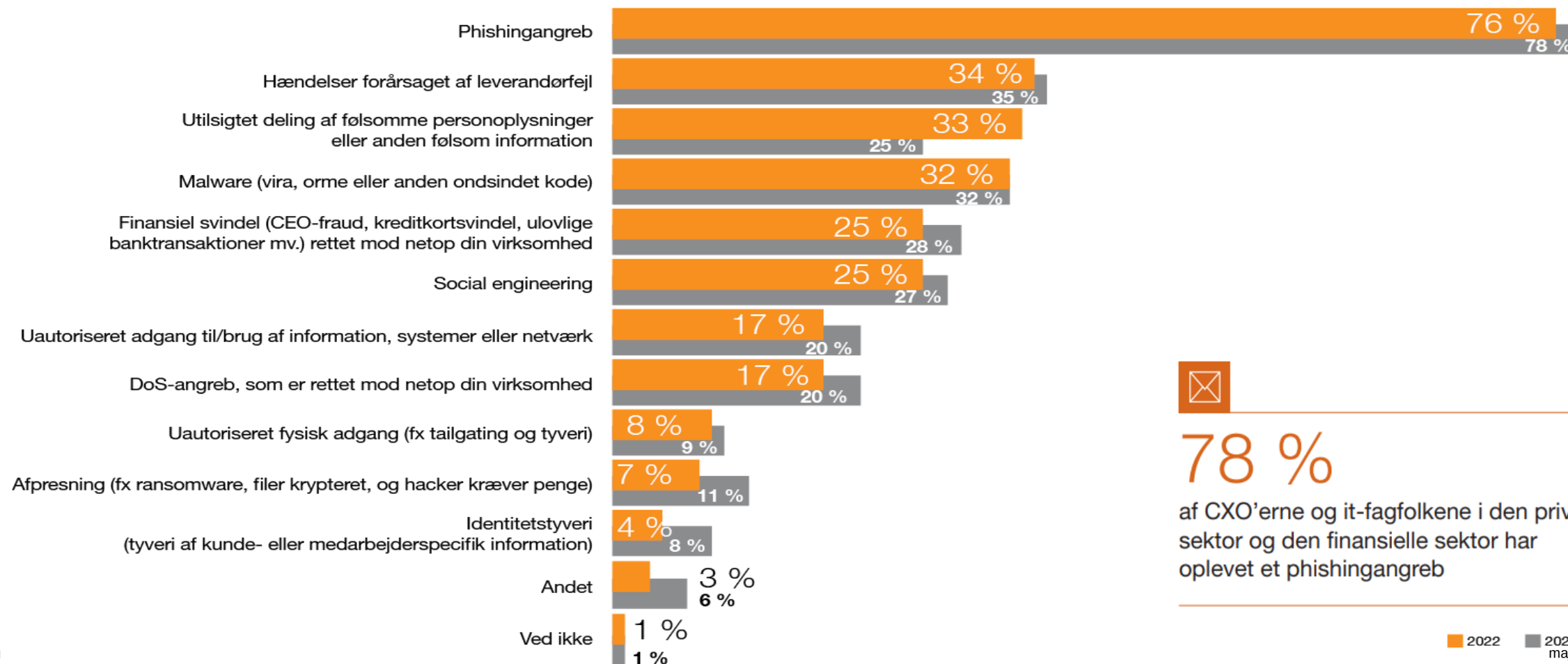

New requirements for the protection of values

Spørgsmål: Hvilke hændelser har din virksomhed oplevet i de seneste 12 måneder som resultat af cyberkriminalitet eller informationssikkerhedshændelser?

78 %

af CXO'erne og it-fagfolkene i den private sektor og den finansielle sektor har oplevet et phishingangreb

Newest trend

Hackers offer insiders a percentage of ransom if they install malicious software on company systems

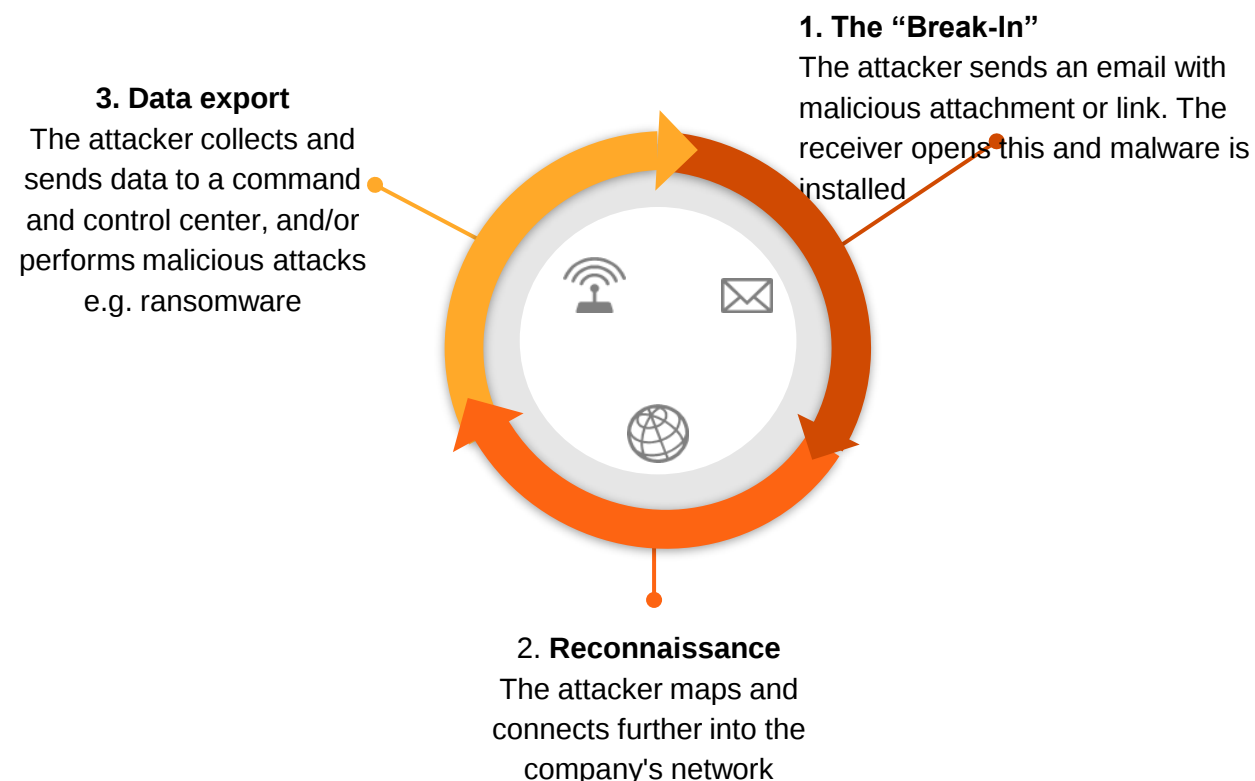
- Ransomware is continuously the primary attack vectors.
- CEO Fraud – more advanced attacks
- Nation State agents are increasingly targetting critical infrastructure (ICS og supply chain)
- IoT/ OT environments are vulnerable due to legacy and availability constraints
- Social engineering and technical vulnerabilities
- Phishing and email hijacking
- Vulnerable networks and applications

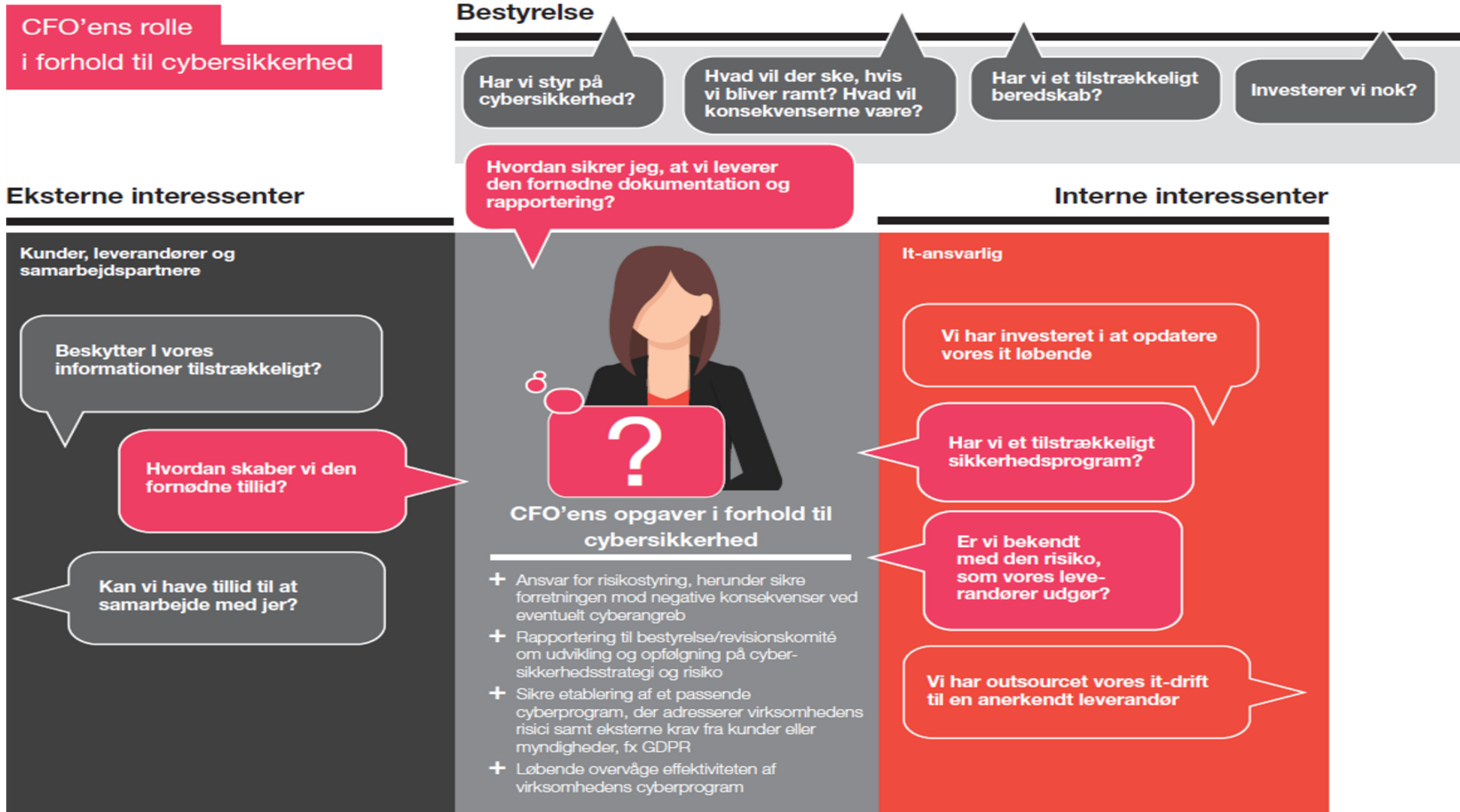
Biggest increase

Malicious code via 3rd party products and subcontractor

“Supply Chain Attack”

How a typical attack could play out...

A close-up photograph of a man's torso and arm. He is wearing a light blue dress shirt, a dark grey suit jacket, and a yellow tie. His right hand is adjusting the tie. On his left wrist, he wears a brown leather strap watch with a black face. His left forearm is heavily tattooed with intricate black ink designs. The background is dark and out of focus.

***“The only thing we
have to fear is the fear
itself”***

Franklin D. Roosevelt (Former US President)

What is your biggest fear?

Threats actors

	Motives	Goal	Effect
 Nation states	Economic, political and / or military benefits	- Trade secrets - Sensitive business information - New technologies - Critical infrastructure	- Loss of competitive advantage - Interruption of critical infrastructure
 Organized criminals	- Immediate financial gain - Collection of information that can be used for future financial gains	- Financial / payment systems - Personal information - Payment card information - Health information	- Loss of competitive advantages - Expensive legislative inquiries / sanctions - Consumer and shareholder lawsuits - Loss of consumer confidence
 Hacktivist	- Influence on political change - Influence on social change - Pressure to change practices	- Trade secrets - Sensitive business information - Information related to the Executive Board, employees, customers and business partners	- Disruption of business activities - Brand and reputation damage - Loss of consumer confidence
 Current and former employees	- Personal advantage - Financial gain - Revenge - Patriotism	- Sales, offers, market strategies - Trade secrets, IP, R&D - Business operations - Information about employees	- Selling trade secrets - Malfunction - Brand and reputation impact

What are the risks

Potential Risks

Business Critical

- Ransomware or IT incident results in **loss of availability of central systems** e.g. ERP, Production facilities, resulting in **lack of revenue, loss of reputation and loss of trust**.
- Malicious or unintentional **change to critical information**, e.g. IP, Trade Secrets, pricing, resulting in **commercial and financial losses, and shareholder trust**.

Important

- **Loss of personally identifiable data**, resulting in fines (GDPR, or leakage of controversial information leads to financial loss as well as loss of shareholder trust.
- **Leakage of controversial information**, impacting the **achievement of commercial goals**, as well as resulting in **financial loss**.

Contingency Planning best practice

1. Understand the business (BIA & RA)

What is most critical for our business? Which business functions can we do without and which are essential for carrying on our business?

2. Strategi selection

How do we ensure a certain degree of business continuity and how do we restore core business functions? Which assets and components do we need to have in place?

3. Plan and implement

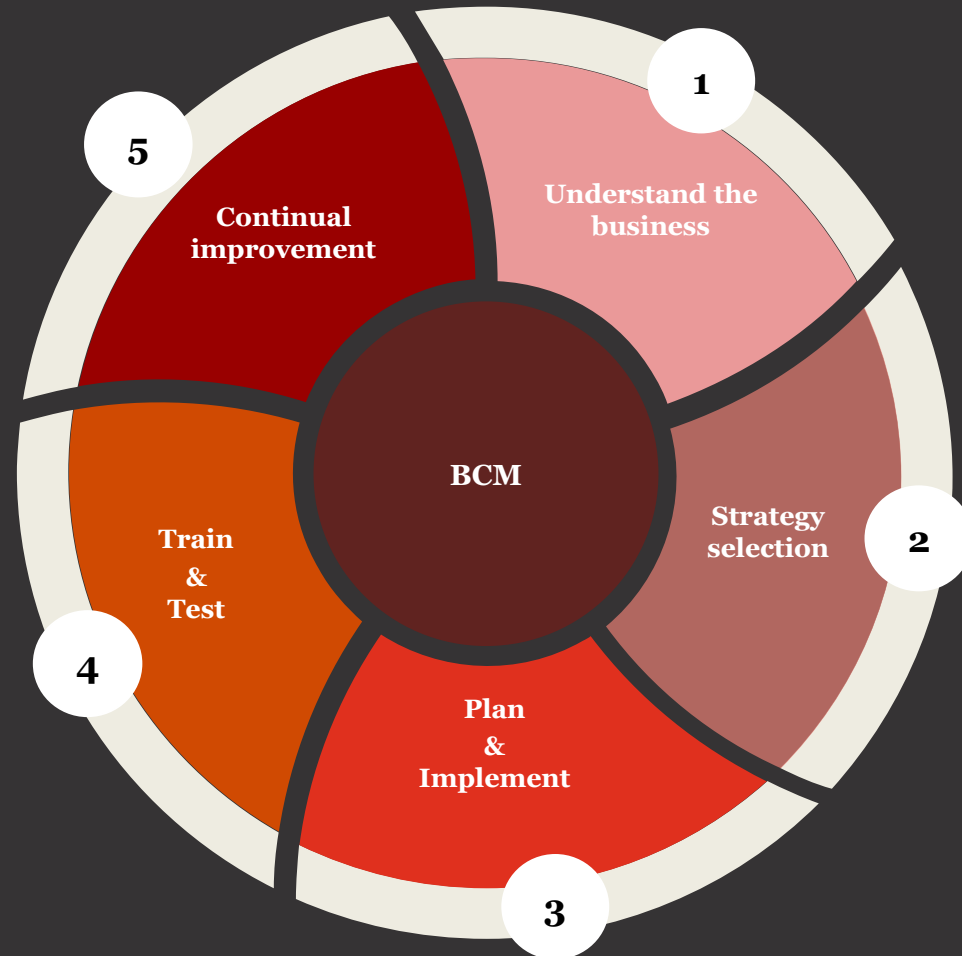
Establish business continuity plans for the most essential business processes and recovery strategies for core infrastructure and critical systems.

4. Train and test

In a crisis situation it is necessary to be calm and be able to make decisions. Roles need to be trained and plans need to be tested to be effective

5. Continual improvement

The threat environment is under constant change. And organisations are not static. The most important business functions will develop and change over time.

Dilemma 1

Your business has been hit by LockBit 2.0 ransomware and all data has been encrypted. This means, among other things, that you have a business stop and no IT-systems are available.

You check your backup and it turns out that there are several errors in your data and that certain servers do not have updated backup availability.

The IT department estimates that they can establish emergency operations in approx. 8 days, that servers and data can be restored in 4 weeks and that they can minimize data loss to 90 days.

The hacker group has set an ultimatum: Pay 2 months' turnover within 3 days or data will be lost and published.

The hacker group is known for their 'reliability' in releasing data once paid

Will you pay ransom?

Dilemma 2

You receive a phone call from your business partner: 'I have just transferred the 1 million DKK deposit as agreed for our project in Sweden.' You have no clue about this transfer request and ask what this is all about. Your business partner sends you the e-mail correspondence from the past couple of months about the project in question.

It turns out that it seems that you have had correspondence with your business partner for approx. 2 months. The correspondence shows that you have agreed on the financials for the project.

Your bookkeeper cannot verify a bank transaction of 2 million DKK.

Your business partner who informs you that your company sent them an email with the details of your change of bank account why they have transferred the deposit to the bank in 'Hong Kong Bank' 2 days ago.

What do you do?

Få styr på teknologien

Hvordan er det teknologiske forsvar? Passer det med de identificerede trusler og risici? Hvad er behovet for yderligere sikring?

Håndtering af brugere og adgange

Hvordan er processerne for, hvem der har adgang til hvad og hvorfor? Overholdes disse? Er der behov for opdatering?

Beredskabsplanlægning

Hvordan er processerne for hændeshåndtering? Er der it-beredskab for genetablering efter kompromittering? Har vi planer for krisehåndtering og forretningsnødplaner?

Skab en sikkerhedskultur

Involvering af organisationer er afgørende. Strategien for cybersikkerhed skal kommunikeres ud til alle medarbejdere.

Sæt jer et mål for sikkerhedsrejsen

Handlingsplan

Vi vil have overblik over vores vigtigste aktiver, teknologi-valg, håndtering af brugere og adgange, beredskabsplanlægning og sikkerhedskultur

- Klaus H. Ravn
- +45 2463 3038
- Klaus.Hansen.ravn@pwc.com
- www.pwc.dk

Undersøgelsens respondenter fordelt på sektorer:

Finansiel		14 %
Offentlig		18 %
Privat		68 %

Større virksomheder er defineret som ≥ 200 medarbejdere.
Mindre virksomheder er defineret som ≤ 199 medarbejdere.

PwC's digital awareness training – a strong solution!

GDPR awareness

Packages	Modules
1 Processing of personal data	1 Introduction to the EU GDPR
	2 Definition of personal data
	3 Processing of personal data
	4 Lawful processing of non-sensitive personal data
	5 Lawful processing of sensitive personal data
	6 Consent
2 Rights of data subjects	7 General requirements regarding the rights of data subjects
	8 Information to be provided
	9 Right of access
	10 Right to rectification
	11 Right to erasure
	12 Restriction
	13 Data portability
	14 Right to object
	15 Profiling
	16 Definition of data controller and data processor
	17 Data processing agreements
	18 Supervisory authority
	19 Notification of breach of personal data security
	20 Data protection impact assessment (DPIA)
	21 Security of processing
	22 Privacy by design, and privacy by default

Cyber awareness

Modul	Indhold
1. Sikkerhed på kontoret	- Informationssikkerhed - Fysisk sikkerhed, IT sikkerhed - Medarbejderens ansvar - Adgangskontrol - Open desk - Print - Maskulering
2. Beskyttelse af informationer	- Gennemgå om information - Fortrolighed af information (klassifikation) - Brug af systemer/applikationer: - Installation af og brug af software, E-mail, Anvendelse af Cloud Services - Brug af enheder (pc'er, tablets, mobil, usb) - IT-sikkerhed, Brug af egne/andres desktops, Mobile enheder og USB
3. Sikkerhed på farten	- Åbne netværk - Færdige opkald - Færdige dokumenter - Devices
4. God adfærd på nettet	- God adfærd på nettet - Sociale medier - Streaming af film/musik - Download af filer/musik/film - Skrivning på chatboard/forn og lignende - Anmeldelse af mistænkelige aktiviteter - Sikre hjemmesider (https/kryptering)
5. Phishing	- Hvad er phishing - Phishing beskeder - IT-ansvarshaverens perspektiv - Rapportering - Beskrivelse af phishing beskederne - Avancerede phishing angreb: Spearphishing, Whaling, CEO fraud, Vishing, Smishing - Gode råd til at undgå at blive "fanget"

Afrunding og opsummering

Tak for i dag

Succes skaber vi sammen...

Dette materiale er udarbejdet alene som en generel orientering om forhold, som måtte være af interesse, og gør det ikke ud for professionel rådgivning. Du bør ikke disponere på baggrund af de oplysninger, der er indeholdt i denne publikation, uden at indhente specifik professionel rådgivning. Vi afgiver ingen erklæringer eller garantier (udtrykkeligt eller underforstået) hvad angår nøjagtigheden og fuldstændigheden af de oplysninger, der findes i publikationen, og, i det omfang loven tillader, accepterer eller påtager PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, dets aktionærer, medarbejdere og repræsentanter sig ikke nogen forpligtelse, ansvar eller agtpågivenhedspligt for eventuelle konsekvenser, som følger af, at du eller andre handler eller undlader at handle i tillid til de oplysninger, der findes i publikationen, eller for eventuelle beslutninger truffet på baggrund af publikationen.

© 2023 PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab. Alle rettigheder forbeholdes. I dette dokument refererer "PwC" til PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, som er et medlemsfirma af PricewaterhouseCoopers International Limited, hvor hver enkelt virksomhed er en særskilt juridisk enhed.